

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

ภายหลังการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ผู้เรียนจะมีระดับคะแนนความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยวัดจากแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ภาคปลาย ปีการศึกษา 2548 จำนวน 33 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในขอบเขตของการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรต้น คือ การสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน
 - 2.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะ
3. กิจกรรมศิลปะที่ใช้ในการสอนศิลปะ ได้แก่ กิจกรรมวาดภาพระบายสี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 4 แผน โดยแต่ละแผนเรียงตามลำดับชั้นศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน 4 ชั้นตามลำดับ มีการเตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ในเรื่องส่วนประกอบทางศิลป์ (elements of art) และองค์ประกอบศิลป์ (principles of art) ให้นักเรียน จากนั้นทำการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 6 สัปดาห์ (สัปดาห์ที่ 1 และ 6 เป็นการทดสอบ) มีผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมและติดตามประเมินผล
2. แบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบความเรียง (อัตนัย) จำนวน 5 ข้อ โดยมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.85
3. แบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน เป็นแบบประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นแบบ 2 ตัวเลือก คือมีและไม่มีพฤติกรรม ใช้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละแผน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นทั้งหมด 4 แบบ (1 แบบ ต่อ 1 แผน) ซึ่งแตกต่างกันตามจุดประสงค์ที่กำหนดในแต่ละแผน ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
4. แบบรายงานตนเองของผู้เรียน (self report) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคำตอบเป็น 3 ระดับ ทั้งหมด 12 ข้อ เพื่อวัดการแสดงออกทางความคิดเห็นของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพในชั่วโมง ส่วนตอนที่ 2 แบบปลายเปิด เพื่อให้นักเรียนได้รายงานกิจกรรมที่ตนปฏิบัติในชั่วโมง และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะก่อนเรียน โดยใช้เวลาทดสอบ 30 นาที จากนั้นผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมทางด้านความรู้ในเรื่องส่วนประกอบทางศิลป์ (elements of art) และองค์ประกอบศิลป์ (principles of art) ให้นักเรียนโดยผ่านการเล่นเกมนการสังเกตภาพศิลปะ ผู้วิจัยทำการสอนศิลปะโดยประยุกต์โดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบ คาบละ 60 นาที พร้อมดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม และหลังจากแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบรายงานตนเอง จากนั้นเมื่อทดลองสอนครบทุกแผน ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบ

ทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้ค่าที่ (t-test) และนำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมระหว่างเรียนทั้ง 4 สัปดาห์มาหาค่าความถี่ และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจารณ์งานศิลปะ

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะจากแบบทดสอบ พบว่า คะแนนการวิจารณ์งานศิลปะสูงขึ้น หลังจากการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน สรุปได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการวิจารณ์งานศิลปะหลังเรียน ($\bar{X} = 14.27$) สูงวกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 11.27$) เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยทดสอบค่าที่ (T-test) แล้วพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาตามประเด็นของแต่ละคำถามในแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ พบว่าการพรรณนาภาพ ($\bar{X} = 3.33$) การตีความภาพ ($\bar{X} = 3.00$) การแสดงความคิดเห็นต่อภาพ ($\bar{X} = 3.00$) การวิเคราะห์ภาพ ($\bar{X} = 2.61$) และการประเมินภาพ ($\bar{X} = 2.36$) ตามลำดับ ซึ่งทั้งหมดนี้มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลการสังเกตพฤติกรรม

ผลการสังเกตพฤติกรรมที่ปรากฏในระหว่างการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 สรุปผลได้ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ชั้นพรรณนา เมื่อพิจารณาเรียงลำดับรายการพฤติกรรมที่ปรากฏ จัดเรียงความถี่และค่าร้อยละจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ บอกรายละเอียดสิ่งที่มองเห็นในภาพได้ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการ

สอน, มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 97 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 93.9 มีความมั่นใจในการแสดงออก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.9 บอกรายละเอียดในภาพที่ตนวาดได้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 มีการใช้เทคนิควิธีการที่ได้จากการอภิปรายงานศิลปะนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานของตนเอง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 และบอกรายละเอียดที่เห็นในผลงานของเพื่อนได้ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ชั้นวิเคราะห์ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับรายการพฤติกรรมที่ปรากฏ จัดเรียงความถี่และค่าร้อยละจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 96.9 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 93.8 มีการวิเคราะห์ในเรื่องความสมดุลของภาพ, มีการวิเคราะห์ในเรื่องจุดเด่นของภาพ, มีการวิเคราะห์ในเรื่องจังหวะของภาพ และ มีความเพลิดเพลินสนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 90.6 มีการใช้องค์ประกอบศิลป์ที่ได้จากการอภิปรายงานศิลปะนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานของตนเอง มีความมั่นใจในการแสดงออก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 บอกถึงองค์ประกอบศิลป์ที่ใช้ในผลงานตนเองได้ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 84.4 มีการวิเคราะห์ในเรื่องความกลมกลืนของภาพ, บอกถึงองค์ประกอบศิลป์ในงานของผู้อื่นได้ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 มีการวิเคราะห์ในเรื่องสัดส่วนของภาพ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 และมีการวิเคราะห์ในเรื่องเอกภาพของภาพ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ชั้นตีความ เมื่อพิจารณาเรียงลำดับรายการพฤติกรรมที่ปรากฏ จัดเรียงความถี่และค่าร้อยละจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีการอธิบายเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก, มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน, มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน, มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 96.9 มีการตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับแง่มุมต่างๆในภาพ, พูดถึงอารมณ์ ความรู้สึกที่ต้องการแสดงออกในภาพที่ตนวาดได้ และสามารถใช้สีหรือเส้นจากการอภิปรายงานศิลปะที่สื่อถึงอารมณ์ที่ต้องการแสดงออกในผลงานของตน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 90.6 มีการเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย, แสดงความคิดเห็นด้านความรู้สึกที่เห็นในงานของงานเพื่อนได้ และมีความมั่นใจในการแสดงออก จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 มีการวาดภาพแสดงอารมณ์ของตนเองชัดเจน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 65.6 และมีการอภิปรายถึงความคิดของศิลปิน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ชั้นตัดลีนหรือประเมินผล เมื่อพิจารณาเรียงลำดับรายการพฤติกรรมที่ปรากฏ จัดเรียงความถี่และค่าร้อยละจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 93.9 มีความมั่นใจในการแสดงออก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 90.9 มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงความแปลกอัศจรรย์ จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 75.8 มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบเหมือนจริง, มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในผลงานเพิ่มเติม, นำความคิดที่ได้จากการอภิปรายงานศิลปะนำมาถ่ายทอดเป็นผลงานของตนเอง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 มีการอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงรูปทรง, การอธิบายเหตุผลในผลงานศิลปะรูปแบบแสดงอารมณ์ จำนวน 21 คิดเป็นร้อยละ 63.6 บอกเหตุผลในการเลือกภาพวาดที่นำมาใช้ในผลงานตนเองได้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 60.6 และ แสดงความคิดเห็น ชื่นชมงานศิลปะของผู้อื่นได้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5

เมื่อพิจารณาค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเกี่ยวกับความร่วมมือในชั้นเรียนจากทั้ง 4 แผน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ปรากฏตามลำดับจากมากไปหาน้อยสรุปได้ดังนี้ มีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอน มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 94.6 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 89.33 และมีความมั่นใจในการแสดงออก คิดเป็นร้อยละ 85.3

3. ผลการวิจัยจากส่วนอื่น ๆ

3.1 แบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 1

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลที่แสดงออกทางความคิดของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพในช่วงเวลาตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน พบว่า

3.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 บรรยายภาพ นักเรียนชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ ($\bar{X} = 2.65$) นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที ($\bar{X} = 2.58$) นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.58$) นักเรียนนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 2.55$) นักเรียนเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู ($\bar{X} = 2.45$) นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม ($\bar{X} = 2.45$) นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพ

ศิลปะได้ ($\bar{X} = 2.42$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับดี ตามลำดับ นักเรียนต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.39$) นักเรียนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน ($\bar{X} = 2.32$) นักเรียนชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.32$) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน ($\bar{X} = 2.32$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.19$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับพอใช้ ตามลำดับ

3.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 วิเคราะห์ภาพ นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที ($\bar{X} = 2.71$) นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.68$) นักเรียนต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.65$) นักเรียนชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ ($\bar{X} = 2.55$) นักเรียนเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู ($\bar{X} = 2.52$) นักเรียนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน ($\bar{X} = 2.48$) นักเรียนนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 2.42$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับดี ตามลำดับ นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะได้ ($\bar{X} = 2.32$) นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม ($\bar{X} = 2.29$) นักเรียนชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.26$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.23$) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน ($\bar{X} = 2.19$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับพอใช้ ตามลำดับ

3.1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ดีความภาพ นักเรียนเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู ($\bar{X} = 2.67$) นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที ($\bar{X} = 2.67$) นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะได้ ($\bar{X} = 2.57$) นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.57$) นักเรียนชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ ($\bar{X} = 2.50$) นักเรียนนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 2.50$) นักเรียนต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.43$) นักเรียนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน ($\bar{X} = 2.47$) นักเรียนชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.40$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับดี ตามลำดับ นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม ($\bar{X} = 2.37$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.33$) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน ($\bar{X} = 2.27$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับพอใช้ ตามลำดับ

3.1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ตัดสินและประเมินภาพ นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.64$) นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม ($\bar{X} = 2.58$) นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที ($\bar{X} = 2.58$) นักเรียนต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับ

กับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.55$) นักเรียนเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู ($\bar{X} = 2.52$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.52$) นักเรียนชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ ($\bar{X} = 2.52$) นักเรียนนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 2.52$) นักเรียนชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.48$) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน ($\bar{X} = 2.45$) นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะได้ ($\bar{X} = 2.42$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับดี ตามลำดับ นักเรียนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน ($\bar{X} = 2.39$) อยู่ในระดับพอใช้

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลที่แสดงออกทางความคิดของนักเรียน ความร่วมมือในชั้นเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพในช่วงนี้ทั้งหมด พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นเรียงรายการรายงานตนเองตามลำดับจากมากไปหาน้อยสรุปได้ดังนี้

นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที ($\bar{X} = 2.64$) นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 2.62$) นักเรียนชอบกิจกรรมวาดภาพที่ครูให้ทำ ($\bar{X} = 2.56$) นักเรียนเข้าใจคำถามเกี่ยวกับภาพที่ครูให้ดู ($\bar{X} = 2.54$) นักเรียนต้องการให้ครูเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.50$) นักเรียนนำรูปแบบ เทคนิคจากงานศิลปะที่ได้ชมไปใช้ในผลงานของตนเอง ($\bar{X} = 2.50$) นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะได้ ($\bar{X} = 2.43$) นักเรียนรู้สึกสนุกสนานในการพูดถึงงานศิลปะที่ได้ชม ($\bar{X} = 2.42$) นักเรียนคิดค้นเทคนิควิธีการใหม่ๆเพิ่มเติมในผลงาน ($\bar{X} = 2.42$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับดี ตามลำดับ นักเรียนชอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพศิลปะ ($\bar{X} = 2.36$) นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพศิลปะเพิ่มเติมจากคำถามที่ครูตั้งไว้ ($\bar{X} = 2.32$) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานของตนเองและเพื่อน ($\bar{X} = 2.31$) ทั้งหมดนี้อยู่ในระดับพอใช้ ตามลำดับ

3.2 แบบรายงานตนเอง (Self Report) ตอนที่ 2

เมื่อพิจารณาค่าความถี่ ของข้อมูลที่แสดงออกทางความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียนจำนวน 33 คน หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีศิลปะวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์กเฟลด์แมน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน พบว่า

เมื่อพิจารณาจากภาพที่นักเรียนวาดในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ ปลา (6 คน) นก (4 คน) กระต่าย (3 คน) หมี (2 คน) แมว สิงโต ไดโนเสาร์ แพะ สุนัขจิ้งจอก เป็ด หนู กระรอก แมงมุม ช้าง มังกร สุนัข จิงโจ้ (1 คน) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ แจกกันดอกไม้และส้ม (29 คน) แจกกันสีเทาอ่อน มีดอกไม้สี

เหลือมากมายปักอยู่ในแจกัน ซึ่งเป็นจุดเด่นของภาพที่ตั้งอยู่บนโต๊ะที่มีส้ม 3 ลูกวางอยู่ (1 คน) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ภาพตัวเองแสดงอารมณ์ (33 คน) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ภาพดัดแปลงจากภาพศิลปะ (33 คน)

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับประเภทของสีที่นักเรียนใช้ในการวาดรูปจากทั้ง 4 กิจกรรม โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ สีที่ใช้ระบายได้แก่ สีไม้ (54 คน) สีเทียน/สีชอล์ค (32 คน) สีน้ำ (32 คน) สีเมจิก (19 คน) สีฝุ่น (4 คน) และสีอะคริลิก (1 คน)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนประทับใจจากการเรียนการสอน โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ ได้วาดรูป (21 คน) การดูสไลด์ เรียนรู้ภาพต่างๆ เห็นผลงานมากมาย (17 คน) อาจารย์สอนสนุก เข้าใจง่าย (11 คน) ได้วาดรูปตามจินตนาการ (8 คน) การวิจารณ์และการแสดงความคิดเห็น (5 คน) ภาพสวย (3 คน) มีความรู้มากขึ้น (3 คน) ได้ใช้สีที่หลากหลาย (3 คน) ได้ตอบคำถาม (2 คน) ได้เห็นเทคนิคการลงสี (1 คน) รู้เรื่องการจัดภาพ (1 คน) การอธิบายภาพของอาจารย์ (1 คน)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติกิจกรรม โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ วาดยาก (13 คน) วาดไม่เหมือน วาดไม่สวย (8 คน) วาดไม่เก่ง ไม่ได้สัดส่วน (5 คน) ระบายสี ทำงานไม่ทัน (5 คน) วาดผิด (4 คน) ลงสีผิด สีปนกัน (4 คน) ระบายยาก ไม่เรียบ (4 คน) ไม่เข้าใจคำสั่ง (4 คน) การคิดภาพ ลวดลาย (3 คน) เค้าโครงร่างไม่ได้ (2 คน) ไม่มีสีที่ต้องการ (1 คน) และวิธีการแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ พยายามมากขึ้น (16 คน) วาดใหม่ (13 คน) ค่อยๆคิด (6 คน) ลงสีทับ (6 คน) ทำงานให้เร็วขึ้น (4 คน) ถามอาจารย์ให้เข้าใจ (4 คน) สังเกตมากขึ้น (3 คน) ตั้งใจวาด (2 คน) ใช้สีอื่น (2 คน) ถามเพื่อน (2 คน) หัดวาด (2 คน) เปิด WEB ช่วย (1 คน) นำกลับไปทำต่อ (1 คน)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกต่อผลงานตนเองของนักเรียน โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ ภาพสวย ได้สัดส่วน (21 คน) ภูมิใจ (18 คน) ชอบ (18 คน) ปานกลาง เฉยๆ พอดูได้ (18 คน) ดีมาก (16 คน) ภาพไม่สวย แย่ (5 คน) พยายามเต็มที่ ทำได้ดีแล้ว (3 คน) สนุก (3 คน) แสดงอารมณ์ได้ดี (3 คน) ดี แต่ยังไม่เก่ง (2 คน)

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนของนักเรียน โดยเรียงตามลำดับความถี่ ได้ดังนี้ สนุก มีกิจกรรมให้ร่วมสนุก ไม่น่าเบื่อ (50 คน) ชอบ ดี มีสไลด์ให้ชม (25 คน) เฉยๆ (8 คน) อาจารย์อธิบายเข้าใจง่าย ให้ความเป็นกันเอง (5 คน) ไม่สนุก น่าเบื่อ (5 คน) ชอบตอบคำถาม ตอบคำถามได้ (3 คน) ได้ความรู้เกี่ยวกับภาพที่ได้ชม (3 คน) ตั้งใจเรียนมาก (2 คน) เสียใจไป (1 คน) มีความสุข (1 คน) ได้เทคนิคใหม่ (1 คน)

เมื่อพิจารณาผลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน แต่ละแผนการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 แผน ได้ดังนี้ แผนการจัดการเรียนการสอนที่ 1 ชอบ (15 คน) เฉยๆ (7 คน) แผนการจัดการเรียนการสอนที่ 2 ชอบ (18 คน) เฉยๆ (9 คน) ไม่ชอบ (2 คน) แผนการจัดการเรียนการสอนที่ 3 ชอบ (15 คน) เฉยๆ (9 คน) แผนการจัดการเรียนการสอนที่ 4 ชอบ (16 คน) เฉยๆ (10 คน) ไม่ชอบ (1 คน)

อภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนอภิปรายผลการวิจัยผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียน
2. พฤติกรรมของนักเรียน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและกิจกรรมที่เรียนของผู้เรียน
4. ผลงานวาดภาพระบายสีของนักเรียน

1. การวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียน

จากการวิจัยเพื่อศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของ เอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะสูงขึ้นหลังจากที่เรียนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน เป็นการประเมินผลจากคะแนนจากแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะ ตามลำดับชั้นทั้ง 4 ชั้นของเพลด์แมน นักเรียนมีคะแนนสูงขึ้น ด้วยเหตุผลดังนี้

1.1 นักเรียนมีความคุ้นเคยกับงานศิลปะต่างๆ เนื่องจากผู้สอนนำมาใช้เป็นสื่อในกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้ และจากที่ผู้วิจัยได้จัดสภาพห้องเรียนโดยการนำภาพศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงแสดงไว้หน้าชั้นเรียนทุกคาบ สอดคล้องกับความคิดของ นवलลอทินานนท์ (2539) ที่กล่าวว่า การสอนในทฤษฎีของเพลด์แมน จะทำให้เด็กได้คุ้นเคยกับงานศิลปะ

ซึ่งจะนำไปสู่ความรักเห็นคุณค่าของศิลปะ ทั้งในด้านกระบวนการและผลงาน และ Gilliat (1980) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนมีการเรียนรู้ในงานศิลปะ อันเกิดจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ ดังนั้นครูควรจัดห้องเรียน โดยมีการนำภาพศิลปะต่างๆมาจัดแสดง อีกทั้ง Dobbs (1998) กล่าวว่า ศิลปวิจารณ์ทำให้การรับรู้ทางศิลปะพัฒนาได้ดี

1.2 นักเรียนมีการใช้ความคิดวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการมองมากขึ้น อันเป็นทักษะสำคัญในการเรียนศิลปะ ฝึกการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในชั้นเรียนต่อผลงานศิลปะ ทำให้มีความคิดที่กว้างและมีเหตุผลมากขึ้น สอดคล้องกับความคิดของ Wolff (1997) ที่กล่าวว่า การสอนศิลปวิจารณ์ช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองและการอภิปราย ซึ่งนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์และเกิดประสบการณ์ทางศิลปะ และ วิวัฒน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2536) ที่กล่าวว่า ศิลปะวิพากษ์วิจารณ์ เสริมประสบการณ์การใช้เหตุผลและการพินิจที่เป็นระบบ และการวิจารณ์งานศิลปะทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการวิเคราะห์มากขึ้น อันเป็นพัฒนาการทางพุทธิพิสัย ซึ่งมะลิฉัตร เอื้ออานันท์ กล่าวว่า(2545) กล่าวว่า พัฒนาการด้านพุทธิพิสัย จะเน้นหรือให้ความสำคัญกับเรื่องของการรู้จัก เขาว่าปัญญา ความรู้ และความเข้าใจ การวิเคราะห์พิจารณา ไต่สวน ไม่เคยเป็นเป้าหมายของวิชาในสายศิลปะมาก่อน สอดคล้องกับ Anderson (1993) ที่กล่าวว่าศิลปวิจารณ์ไม่เพียงเป็นการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาทักษะทางด้านการคิดวิเคราะห์อีกด้วย และFeldman (1970) กล่าวว่า การเรียนโดยการใช้ความคิดวิเคราะห์เป็นความพยายามที่จะจัดการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆอย่างเป็นระบบ อีกทั้งเด็กจะสามารถทางการมองและเป็นผู้ช่างสังเกตมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ดี ศิลปวิจารณ์เป็นการแสดงถึงการใช้ความคิดวิเคราะห์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของงานศิลปะ ผ่านการรับรู้โดยการมอง ซึ่งพัฒนาการทางด้านการมองในเด็กวัยนี้ได้มีการใช้สายตาที่ดีขึ้น มองรายละเอียดต่างๆได้ดี (Lowenfeld, 1959)

1.3 การจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในแต่ละแผนจะมีเนื้อหาและกิจกรรมหลากหลายที่สอดคล้องกับลำดับชั้นการวิจารณ์งานศิลปะของเฟลด์แมน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเกิดเรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปะมากขึ้น สอดคล้องกับ Anderson (1993) ที่กล่าวว่า งานศิลปะทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพของมนุษย์ ผู้เรียนเกิดมุมมองเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและประสบการณ์ที่หลากหลายขึ้น

เมื่อพิจารณาตามประเด็นการถามตามลำดับชั้นศิลปวิจารณ์ทั้ง 4 ชั้น ของเฟลด์แมนจากแบบทดสอบพบว่า ประเด็นที่นักเรียนสามารถวิจารณ์ได้คะแนนสูงสุด คือนักเรียนสามารถพรรณนาภาพผลงานศิลปะได้ อันเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสามารถสังเกตได้ชัดเจนที่สุด ดังที่เฟลด์แมน (Feldman, 1972) กล่าวว่า การพรรณนา เป็นเพียงการเข้าใจสิ่งที่มีลักษณะต่างๆ และ

ธรรมดาๆ และสอดคล้องกับ สาวิตรี จันทร์สวัสดิ์ (2538) ที่พบว่า การตอบสนองงานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่ในขั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด

2. พฤติกรรมของนักเรียน

ผู้วิจัยได้ประเมินผลจากพฤติกรรมผู้เรียน ขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 4 แผน จากแบบสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน พบว่า พฤติกรรมผู้เรียนในด้านความร่วมมือในชั้นเรียนโดยรวม ตามจุดประสงค์ของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผนนั้น ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน สนุกสนานในกิจกรรมการเรียนการสอนและมีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ในกิจกรรมการเรียนการสอนผู้วิจัยใช้เกมที่สอดคล้องกับเนื้อหา เพื่อให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยความสนุกสนาน สอดคล้องกับแนวคิดของเกษร ธิตะจารี (2543) ที่กล่าวว่ากำหนัดกิจกรรมจะต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ต้องมีเทคนิคในการกำหนัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ และ Delacruz (1997) ที่กล่าวถึงวิธีการสอนโดยใช้เกมว่า เกมเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิง ทำให้เกิดการรับรู้ที่เฉียบคมและเพิ่มการตอบสนองทางสุนทรียะ สร้างความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน

เมื่อประเมินพฤติกรรมผู้เรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 “การพรรณนา” ผู้เรียนมีการพรรณนาถึงสิ่งที่มองเห็นจากผลงานศิลปะมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะการพรรณนาเป็นขั้นตอนแรกที่ผู้เรียนสามารถสังเกตได้จากงานศิลปะก่อนที่จะไปสู่ขั้นตอนอื่นๆ (Barrett, 1992) และสอดคล้องกับ Chapman (1978) ที่กล่าวถึงพัฒนาการเด็กในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ว่าเด็กประถมศึกษาตอนปลายสนใจอย่างยิ่งกับการมองศิลปกรรมที่ชอบ มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องสัญลักษณ์ต่างๆ เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะในการรับรู้ในเรื่องสี รูปร่างรูปทรง เส้นและรูปแบบต่างๆ ของงานศิลปะ อีกทั้งพัฒนาการทางศิลปะเด็กของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1959) ที่กล่าวว่า เด็กจะรับรู้ได้มากขึ้น มีการเริ่มใช้สายตาที่ดีขึ้น มองรายละเอียดต่างๆ ได้ดี

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 “การวิเคราะห์” ผู้เรียนมีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วิจัยได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญขององค์ประกอบศิลปะสำหรับการปฏิบัติกิจกรรมให้ผู้เรียนฟัง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ดังที่ Alexander (1992) กล่าวว่าเด็กต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบพื้นฐานของศิลปะวิจารณ์ และศิลปะมีค่าศัพท์ศิลปะที่เป็นแนวทางให้เด็กเกิดความเข้าใจและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ในส่วนของพฤติกรรมของนักเรียนที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องเอกภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการตั้งคำถามที่เชื่อมโยงในเรื่องเอกภาพไม่ชัดเจนมากนัก เพราะการเลือกใช้คำถามต่าง ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับภาพศิลปะที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนด้วย (Geahigan, 1997)

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 “การตีความ” ผู้เรียนมีการอธิบายเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก มีความเพลิดเพลิน สนุกสนาน มีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน และมีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำกิจกรรม ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่ผู้วิจัยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์และอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในภาพแล้วให้เขียนออกมาเป็นคำพูด นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมกันในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ส่งผลให้เกิดความตั้งใจในกิจกรรม ดังที่ Delacruz (1997) กล่าวว่าผู้เรียนจะรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้นหากได้แสดงความคิดเห็นแบบกลุ่มย่อย การอภิปรายร่วมกันในห้องเรียนเกี่ยวกับงานศิลปะ เป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและความกระตือรือร้นในกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งอยู่ในช่วง 11-12 ปีนั้น Piaget (อ้างถึง จิตรา วสุวานิช, 2515; โยธิน คันสนยุท, 2533) ได้กล่าวว่า เด็กจะมีความกระตือรือร้น มีความอยากรู้อยากเห็น และเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้เร็วขึ้น ทำให้สนใจทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มมากกว่าจะทำแต่ลำพังอีกด้วย

2.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 “การตัดสินใจหรือประเมิน” ผู้เรียนมีความเพลิดเพลิน สนุกสนานและมีความตั้งใจในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะภาพศิลปะที่นำมาให้ผู้เรียนได้อภิปรายในชั้นการตัดสินใจหรือประเมินนั้น ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพที่มีรูปแบบแตกต่างกัน ได้แก่ แบบเหมือนจริง แบบแสดงรูปทรง แบบแสดงอารมณ์และแบบแสดงความแปลกอัศจรรย์ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากผลงานศิลปะที่หลากหลาย ดังที่ Anderson (1993) กล่าวว่างานศิลปะทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพของมนุษย์ ผู้เรียนเกิดมุมมองเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและประสบการณ์ที่หลากหลายขึ้น และทำให้มีเหตุผลในการประเมินคุณภาพงานศิลปะ ทั้งจากศิลปินเดียวกันและศิลปินคนอื่นๆ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มองเห็นโลกศิลปะภายนอกด้วย (Dobbs, 1998)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและกิจกรรมที่เรียนของผู้เรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ทันที มีความตั้งใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกใช้อุปกรณ์สำหรับการทำงานตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับChapman (1978) ที่กล่าวว่า ครูควรจัดหาศิลปะวัสดุให้สนองความต้องการของเด็กในทุกระดับวุฒิภาวะ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความสนใจทางศิลปะของเด็กแต่ละคนให้คงอยู่ อีกทั้งผู้วิจัยให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นตามที่ได้ใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเฮ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ในแต่ละชั้น สอดคล้องกับDelacruz (1997) ที่กล่าวว่า การสอนแบบอภิปรายเป็นวิธีที่กระตุ้นและท้าทายผู้เรียน ดังนั้นผู้เรียนจึงให้ความสนใจและมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน

เมื่อประเมินจากข้อมูลที่แสดงออกทางความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักเรียน จำนวน 33 คน หลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน พบว่าในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 1 นักเรียนวาดภาพสัตว์ที่มีความหลากหลาย อาจเป็นเพราะนักเรียนมีการเลือกในสิ่งที่ตนเองสนใจและมีความถนัด ดังที่วีรณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวว่า เด็กจะเลือกเฟ้นแง่มุมต่างๆ จากสภาพแวดล้อมที่เด็กสนใจ หรือตามที่ต้องการจะแสดงออก มีการทบทวนความรู้ที่มีต่อสิ่งนั้น แล้วจึงแสดงออกเป็นงานศิลปะอย่างกระฉับกระเฉง และในแผนการจัดการเรียนการสอนที่ 2 จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวถึงรายละเอียดต่อสิ่งที่วาด แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาในด้านการรับรู้เกี่ยวกับการพรรณนาที่ได้เรียน

นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนการสอน นักเรียนรู้สึกสนุก มีกิจกรรมให้ร่วมสนุก ไม่น่าเบื่อ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สอนจัดกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดสภาพห้องเรียนด้วยภาพผลงานศิลปะต่างๆในชั้น ทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้สอดคล้องกับ Stoddard (2002) ที่กล่าวว่า เด็กจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินขณะที่ได้ชมงานศิลปะ และ Linderman (1997) ที่กล่าวว่างานนิทรรศการศิลปะในชั้นเรียน เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการเรียน เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความคิดที่เปิดกว้าง การมองและการตอบสนองต่องานศิลปะของเด็กชั้นประถมศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาคณะลักษณะของผู้เรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้งผู้สอนวางตัวเป็นกันเองต่อผู้เรียน กระตุ้นความสามารถและความกล้าแสดงออกทางความคิดเห็นของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเครียด ดังที่จันทิกา ลิ้มปิเจริญ (2526) กล่าวว่า การกระตุ้นให้ผู้เรียนรักษาความสนใจในบทเรียนอยู่ตลอดเวลา โดยอาจใช้การถามยั่วยุ กระตุ้นให้ตอบ มีการเสริมกำลังใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จนถึงเป้าหมายที่วางไว้

4. ผลการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำวิธีศิลปวิจารณ์ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมนมาใช้ในการสอนศิลปะและการปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพระบายสีของนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการมอง การสังเกตและการคิดวิเคราะห์อันเป็นพัฒนาการด้านพุทธิพิสัยมากกว่าด้านทักษะพิสัย เพื่อนำไปสู่การวิจารณ์งานศิลปะอย่างมีเหตุผล อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดใหม่ๆที่จะนำข้อวิจารณ์จากภาพศิลปะในกิจกรรมการเรียนการสอน ไปสู่การสร้างสรรคงานศิลปะของตนเองได้ ดังที่โคลเมอร์ (Cromer, 1990) กล่าวว่า กระบวนการวิเคราะห์ของเฟลด์แมนทำให้เข้าใจเรื่องราวและมีการใช้เหตุผลที่มีความเกี่ยวข้องกัน และพีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) กล่าวว่า การปฏิบัติศิลปะอย่างเดียวไม่ช่วยให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ การสอนศิลปะปฏิบัติจึงต้องสอดแทรกความเข้าใจในเรื่องของความงาม การวิพากษ์วิจารณ์ผลงาน ตลอดจนได้ทราบประวัติ

ความเป็นมาของผลงานทั้งที่นักเรียนสร้างขึ้นเองและผู้อื่นสร้างขึ้นว่ามีลักษณะหรือรูปแบบอย่างไร และจากการพิจารณาผลงานของนักเรียน พบว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติงานวาดภาพระบายสีได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่มีตัวอย่างงานตามหัวข้อที่กำหนดและไม่มีการสาธิตขั้นตอนการวาดภาพแต่อย่างใด นักเรียนมีการใช้รูปแบบต่างๆ จากผลงานศิลปะที่ได้อภิปรายในชั้นเรียน นำมาสร้างสรรค์ผลงานของตนได้อย่างหลากหลาย (ดูภาคผนวก ข.) อันเป็นผลจากการใช้กระบวนการสังเกต และการวิจารณ์งานศิลปะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน สอดคล้องกับ Wolff (1997) ที่กล่าวว่า การสอนศิลปะวิจารณ์ช่วยดึงดูดให้ผู้เรียนเกิดการตอบสนองและการอภิปราย ซึ่งนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์และเกิดประสบการณ์ทางศิลปะและ เกษร ธิตะจาวี (2543) กล่าวว่า การสอนให้คิดวิเคราะห์ จะทำให้การสร้างสรรค์ผลงานมีเหตุมีผล มีกระบวนการที่ชัดเจน มีทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างมั่นใจและถ่ายทอดความคิดให้ผู้อื่นรับรู้ได้

ข้อสังเกตที่พบจากการวิจัย

จากการศึกษาผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ที่มีต่อความสามารถในการวิจารณ์งานศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประเด็นที่น่าสนใจที่พบจากการศึกษา ดังนี้

1. ในการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต เกิดความคิดวิเคราะห์กับภาพผลงานศิลปะ ผู้วิจัยพบว่า จากการติดภาพผลงานศิลปะในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเป็นการสร้างความคุ้นเคยกับงานศิลปะต่างๆ อีกทั้งเกิดการอภิปรายระหว่างผู้เรียนเกี่ยวกับภาพผลงานศิลปะก่อนที่ผู้สอนจะเริ่มกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้

2. จากการที่ผู้วิจัยได้แบ่งแผนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 แผน ตามขั้นตอนศิลปวิจารณ์ของเฟลด์แมนทั้ง 4 ขั้น เนื่องจากหากนำขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นมารวมในแผนเดียวกันอาจทำให้เวลาไม่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอนใน 1 คาบ และผู้วิจัยต้องการให้ผู้เรียนได้ฝึกตามขั้นตอนการวิจารณ์อย่างละเอียดทั้ง 4 ขั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพระบายสีที่สอดคล้องกับแต่ละขั้นตอนการวิจารณ์และภาพผลงานศิลปะที่นำมาใช้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ท้ายที่สุดผู้เรียนจะมีกระบวนการที่จะนำขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นมาวิจารณ์งานศิลปะในแบบทดสอบการวิจารณ์งานศิลปะได้ ถือว่าเป็นการบูรณาการความรู้ให้เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนศิลปะตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 แผน

3. บรรยากาศในการเรียนการสอนโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้วิจัยพบว่านักเรียนชายส่วนใหญ่มีการตอบสนองแสดงความคิดเห็นต่างๆ กล้าแสดงออก เสนอความคิดมากกว่านักเรียนหญิง แต่

ในทางกลับกันเมื่อให้ทำแบบทดสอบการวิจารณ์นักเรียนหญิงมีการเขียนที่ละเอียดลออมากกว่านักเรียนชาย อีกทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการแบบเกมและกิจกรรมกลุ่มย่อย จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น สนุกสนานและตั้งใจในการเรียนการสอน

4. การให้ผู้เรียนได้พูดคุย อภิปรายผลงานศิลปะต่างๆ ทำให้ผู้เรียนนำประสบการณ์จากการอภิปราย นำเทคนิคหรือบางส่วนของภาพไปประยุกต์ใช้ในผลงานของตน ให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด จินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานได้หลากหลาย

จากผลการวิจัยการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน แสดงให้เห็นว่าสามารถส่งผลให้คะแนนการวิจารณ์งานศิลปะสูงขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการสอนในรูปแบบดังกล่าว สามารถส่งเสริมการใช้ความคิดวิเคราะห์ควบคู่ไปกับการมองมากขึ้น อันเป็นทักษะสำคัญในการเรียนศิลปะ และการเรียนการสอนโดยใช้การอภิปรายทำให้ผู้เรียนได้เปิดกว้างทางความคิด ได้ความคิดที่หลากหลาย เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในผลงานศิลปะปฏิบัติของตนได้.

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

การสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน ในวิชาศิลปศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการดำเนินการวิจัย เป็นเวลา 4 สัปดาห์ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ ดังนี้

1. การสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ ผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบศิลปะมาพอสมควร เพราะการวิจารณ์งานศิลปะ องค์ประกอบศิลปะเป็นส่วนสำคัญที่เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์งานศิลปะ เป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ในขั้นตีความและ ชั้นประเมินหรือตัดสิน

2. ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์งานศิลปะมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบศิลปะ เพราะจากผลการสังเกตพฤติกรรมพบว่า ในขั้นการวิเคราะห์งานศิลปะ นักเรียนยังไม่เข้าใจในเรื่องเอกภาพเท่าที่ควร ผู้สอนควรชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจโดยการเชื่อมโยงกับองค์ประกอบศิลปะอื่นๆ

3. บรรยากาศในการเรียนการสอน ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน ความมั่นใจในการตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น โดยการสร้างความเป็นกันเองแก่ผู้เรียนและสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอน อีกทั้งการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มย่อย ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและสามารถแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น

4. การใช้สื่อในการเรียนการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์นั้น ผู้สอนต้องมีเกณฑ์ในการเลือกภาพผลงานศิลปะที่เหมาะสมกับหัวข้อกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์กับผลงานของตนได้ อีกทั้งภาพที่ใช้ต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน เป็นภาพสีและมีขนาดใหญ่ ผู้เรียนทั้งชั้นเรียนสามารถมองเห็นได้อย่างทั่วถึง และควรให้อิโการผู้เรียนในการเลือกภาพผลงานศิลปะมาแสดงความคิดเห็นตามความสนใจของตนเอง

5. กิจกรรมที่เสริมการตอบสนองต่องานศิลปะของผู้เรียน ผู้สอนควรพิจารณาปรับใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา ให้มีกิจกรรมที่หลากหลายเป็นการเพิ่มความสนใจของผู้เรียน

6. ระยะเวลาในการสอนมีจำกัด ส่งผลให้ต้องจำกัดเวลาในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อภาพผลงานศิลปะไม่มากเท่าที่ควรและทำให้การทำงานของนักเรียนส่งไม่ทันกำหนด ดังนั้นควรเพิ่มระยะเวลาในการสอนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆสะดวกและการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ในเนื้อหาอื่นๆ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

2. ควรมีการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน โดยมีการบูรณาการชั้นการวิจารณ์ทั้ง 4 ชั้น ให้อยู่ภายในแผนการสอนเดียวกันและมีระยะเวลาในการสอนแต่ละแผนมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยผลการสอนศิลปะโดยใช้วิธีศิลปวิจารณ์ตามทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมนกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความแตกต่างในการวิจารณ์งานศิลปะของผู้เรียนระหว่างชายกับหญิง